

hair or grain', contrary to the natural order, inverted, reverse (opp. अनुलोम); चववर्षसहस्राक्षः प्रतिलोमोऽभवद् गुरुः Bhāg. 12. 14. 15. -2 contrary to caste (said of the issue of a woman who is of a higher caste than her husband). -3 hostile. -4 low, vile, base. -5 left (बाम). -6 obstinate, perverse; अपरिचितस्यापि तेऽप्रतिलोमः सवृत्तः Ś. 7. -7 disagreeable, unpleasant. (-मम्) any injurious or unpleasant act. (-मम्) ind. 'against the hair or grain', inversely, invertedly. °ज a. born in the inverse order of the castes; i. e. born of a mother who is of a higher caste than the father; cf. Ms. 10. 16, 25. -लोमक a. reverse, inverted; राजन्यविप्रयोः कस्माद् विवाहः प्रतिलोमकः Bhāg. 9. 18. 5. -कम् inverted order. -लोमतः ind. 1 in consequence of the inverted order or course; Ms. 10. 68. -2 in an unfriendly manner; यदा बहुविधां वृद्धिं मन्येत प्रतिलोमतः Mb. 12. 103. 39. -वत्सरम् ind. every year. -वनम् ind. in every forest. -वर्णिक a. similar, corresponding. -वर्धन् a. being a match for. -वर्षम् ind. every year. -वस्तु n. 1 an equivalent, a counterpart. -2 anything given in return. -3 a parallel. °उपमा a figure of speech thus defined by Mammata:—प्रतिवस्तूपमा तु सा ॥ सामान्यस्य द्विरेकस्य यत्र वाक्यद्वये स्थितिः । K. P. 10; e. g. तापेन भ्राजते सूर्यः शूरश्चापेन राजते Chandr. 5. 48. -वातः a contrary wind; प्रतिवातेऽनुवाते च नासीत गुरुणा सह Ms. 2. 203. (-तम्) ind. against the wind; चीनांशुकमिव केतोः प्रतिवातं नीयमानस्य Ś. 1. 33. -वारणः a hostile elephant. -वासरम् ind. every day. -विटपम् ind. 1 on every branch. -2 branch by branch. -विषम् an antidote. (-षा) a birch tree. -विष्णुकः a Muchakunda tree. -वीरः an opponent, antagonist. -वीर्यम् being equal to or a match for. -वृषः a hostile bull. -वेलम् ind. at each time, on every occasion. -वेशः 1 a neighbouring house, neighbourhood. -2 a neighbour. -वेशिन a. a neighbour; दृष्ट्वा प्रभातसमये प्रतिवेशिर्वाः Mk. 3. 14. -वेशमन् n. a neighbour's house. -वेश्यः a neighbour. -वैरम् requital of hostilities, revenge. -शब्दः 1 echo, reverberation; वसुधाधरकन्दराभिसर्षी प्रतिशब्दोऽपि हरेर्भिनन्ति नागान् V. 1. 16; Ku. 6. 64; R. 2. 28. -2 a roar. -शरिन् m. a mock-moon. -शाखम् ind. for every branch or school (of the Veda). -शाखा a side-branch; महाभूतविशेषश्च विशेषप्रतिशाखवान् Mb. 14. 35. 21. -संवत्सरम् ind. every year. -सङ्गाशिका 1 a cloak to keep off the dust; Buddh. -सन्देशः a reply to the message; दर्पसारस्य प्रति-सन्देशमावेदयत् D. K. 2. 1. -सम a. equal to, a match for. -सव्य a. in an inverted order. -सामन्तः an enemy. -सायम् ind. every evening. -सूर्यः, -सूर्यकः 1 a mock-sun. -2 a lizard, chameleon; 'कृकलासस्तु सरटः प्रतिसूर्यः शयानकः ।' Hemchandra; तृष्यद्भिः प्रतिसूर्यकैरजगरस्वेदद्रवः पीयते U. 2. 16. -सेना, सैन्यम् a hostile army; निहतां प्रतिसेन्येन वड्वामिव पातिताम् Rām. 2. 114. 17. -स्थानम् ind. in every place, everywhere. -स्मृतिः N. of particular kind of magic; गृहाणमां मया प्रोक्तां सिद्धिं मूर्तिमतीमिव । विद्यां प्रतिस्मृतिं नाम Mb. 3. 36. 30. -स्रोतस् ind. against the stream; सरस्वतीं प्रतिश्रोतं ययौ ब्राह्मणसंवृतः Bhāg. 10. 78.

18. -a. going against the stream; अथासाद्य तु कालिन्दीं प्रतिश्रोतः समागताम् Rām. 2. 55. 5. -हस्तः, -हस्तकः a deputy, an agent, substitute, proxy; आश्रितानां श्रुतौ स्वामिसेवायां धर्मसेवने । पुत्रस्योत्पादने चैव न सन्ति प्रतिहस्तकाः ॥ H. 2. 33. -हस्तीकृ to take; Pratijñā 3. -हस्तिन् the keeper of a brothel; Dk. 2. 2.

प्रतिक a. Worth or bought for a Kārṣāpana, q. v. P. V. 1. 25 Vārt. 2.

प्रतिकर्षः 1 Aggregation, drawing together. -2 Anticipation (of a word) occurring later on. See अपकर्ष.

प्रतिकर्षः 1 A leader. -2 An assistant. -3 A messenger (वाताहर).

प्रति (ती) कारः 1 A reflection. -2 Look, appearance, resemblance; oft. at the end of comp. in this sense and translated by 'like', 'resembling'; पुटपाकप्रतीकारः U. 3. 1.

प्रतिकुञ्चित a. Bent, curved.

प्रतिकृ 8 U. 1 To requite, pay back, repay, return; पूर्व कृतार्थो मित्राणां नार्थं प्रतिकरोति यः Rām. -2 To remedy, cure; व्याधिमिच्छामि ते ज्ञातुं प्रतिकुर्यां हि तत्र वै Mb. -3 To give back, restore, replace; प्रतिकुर्याच्च तत् सर्वम् Ms. 9. 285 (com. विनाशितं सर्वं पुनर्नव कुर्यात्). -4 To retaliate; R. 12 94. -5 To counteract. -6 To repair, mend.

प्रतिकरः Requit, compensation; न सुप्रतिकरं तत् तु मात्रा पित्रा च यत् कृतम् Rām. 2. 111. 9.

प्रतिकर्तव्य, -कार्य a. 1 To be retaliated, returned or paid (as a debt. &c.) -2 To be counteracted. -3 To be cured or treated (by a physician). -र्यम् Retribution, retaliation; दिष्ट्या ते प्रतिकर्तव्ये मतिर्जातीयमच्युत Mb. 10. 4. 1.

प्रतिकर्त a. (-त्री f.) Requiring, recompensing -m. An opponent, adversary.

प्रतिकर्मन् n. 1 Requit, retaliation; उषिता स्मो वने वासं प्रतिकर्म चिकीर्षवः Mb. 4. 58. 18. -2 Redress, remedy, counter-action; परयेव कृतत्रणप्रतिकर्मा वत्सराजः Pratijñā 2. -3 Personal decoration, dress, toilet; (अबलाः) प्रतिकर्म कर्तुमुपचक्रमिरे समये हि सर्वमुपकारि कृतम् Śi. 9. 43; 5. 27; Ku. 7. 6; आविष्कृताङ्गप्रतिकर्मरम्यं विभोषणं वाचमुवाच माता Bk. 12. 1.; विभूषितेयं प्रतिकर्मनित्या Rām. 2. 37. 35. -4 Opposition, hostility. -5 Bodily suffering; सा कृष्णमाराधय सौहृदेन प्रेम्णा च नित्यं प्रतिकर्मणा च Mb. 3. 224. 4. -6 Expiatory and welfare rituals (शान्तिकपौष्टिकादि कर्म); प्रतिकर्म पराचारं ऋत्विजां स्म विधीयते Mb. 12. 79. 2.

प्रति (ती) कारः 1 Requit, reward, return; उपकारेण वीरस्तु प्रतिकारेण युज्यते Rām. 4. 27. 45. -2 Revenge, retaliation, retribution. -3 Counter-action, obviating, prevention, remedy, application of a remedy; विकारं खलु परमार्थतोऽज्ञात्वाऽनारम्भः प्रतीकारस्य Ś. 3; प्रतीकारो व्याधेः